

Inde igitur, inquit, ordiendum est.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Commoda autem et incommoda in eo genere sunt, quae praeposita et reiecta diximus; Primum Theophrasti, Strato, physicum se voluit; Cur igitur easdem res, inquam, Peripateticis dicentibus verbum nullum est, quod non intellegatur?

Est autem etiam actio quaedam corporis, quae motus et status naturae congruentis tenet;

Hos contra singulos dici est melius. Respondent extrema primis, media utrisque, omnia omnibus. Scientiam pollicentur, quam non erat mirum sapientiae cupido patria esse cariorem. Quos quidem tibi studiose et diligenter tractandos magnopere censeo. Reperiam multos, vel innumerabilis potius, non tam curiosos nec tam molestos, quam vos estis, quibus, quid velim, facile persuadeam. Quae duo sunt, unum facit. Hoc est non dividere, sed frangere. Graecis hoc modicum est: Leonidas, Epaminondas, tres aliqui aut quattuor; Cognitio autem haec est una nostri, ut vim corporis animique norimus sequamurque eam vitam, quae rebus iis ipsis perfruatur. Et harum quidem rerum facilis est et expedita distinctio. Non minor, inquit, voluptas percipitur ex vilissimis rebus quam ex pretiosissimis. Haec bene dicuntur, nec ego repugno, sed inter sese ipsa pugnant. Ab his oratores, ab his imperatores ac rerum publicarum principes extiterunt. Idem etiam dolorem saepe perpetiuntur, ne, si id non faciant, incidant in maiorem.

Quare si potest esse beatus is, qui est in asperis reiciendis rebus, potest is quoque esse. Aristoteles, Xenocrates, tota illa familia non dabit, quippe qui valitudinem, vires, divitias, gloriam, multa alia bona esse dicant, laudabilia non dicant. Sapientem locupletat ipsa natura, cuius divitias Epicurus parabiles esse docuit. Tecum optime, deinde etiam cum mediocri amico. Longum est enim ad omnia respondere, quae a te dicta sunt. Nec vero alia sunt quaerenda contra Carneadeam illam sententiam. Alterum significari idem, ut si diceretur, officia media omnia aut pleraque servantem vivere. Et hunc idem dico, inquieta sed ad virtutes et ad vitia nihil interesse. Quae cum dixissem, Habeo, inquit Torquatus, ad quos ista referam, et, quamquam aliquid ipse poteram, tamen invenire malo paratiores. Itaque et manendi in vita et migrandi ratio omnis iis rebus, quas supra dixi, metienda. Atqui perspicuum est hominem e corpore animoque constare, cum primae sint animi partes, secundae corporis. Legimus tamen Diogenem, Antipatrum, Mnesarchum, Panaetium, multos alios in primisque familiarem nostrum Posidonium.

Me igitur ipsum ames oportet, non mea, si veri amici futuri sumus. Nullum inveniri verbum potest quod magis idem declaret Latine, quod Graece, quam declarat voluptas. De maxima autem re eodem modo, divina mente atque natura mundum universum et eius maxima partis administrari. Cum sciret confestim esse moriendum eamque mortem ardentiore studio peteret, quam Epicurus voluptatem petendam USD1056 putat. Quid tanto concursu honestissimorum studiorum, tanto virtutum comitatu, si ea nullam ad aliam rem nisi ad voluptatem conquiruntur? Te enim iudicem aequum puto, modo quae dicat ille bene noris. Iam quae corporis sunt, ea nec auctoritatem cum animi partibus, comparandam et cognitionem habent faciliorem. Quis istud, quaeso, nesciebat? Potius ergo illa dicantur: turpe esse, viri non esse debilitari dolore, frangi, succumbere. Sed non alienum est, quo facilius vis verbi intellegatur, rationem huius verbi faciendi Zenonis exponere. Ex rebus enim timiditas, non ex vocabulis nascitur. Nam neque virtute retinetur ille in vita, nec iis, qui sine virtute sunt, mors est oppetenda.

Solum praeterea formosum, solum liberum, solum civem, stultost; Et nunc quidem quod eam tuetur, ut de vite potissimum loquar, est id extrinsecus; Quid enim me prohiberet Epicureum esse, si probarem, quae ille diceret? A primo, ut opinor, animantium ortu petitur origo summi boni. An ea, quae per vinitorem antea

consequatur, per se ipsa curabit? Roges enim Aristonem, bonane ei videantur haec: vacuitas doloris, divitiae, valitudo; Nihil illinc huc pervenit. Quid est igitur, inquit, quod requiras? Hic quoque suus est de summoque bono dissentiens dici vere Peripateticus non potest.

Est, ut dicis, inquit; Quicquid porro animo cernimus, id omne oritur a sensibus; Et quidem iure fortasse, sed tamen non gravissimum est testimonium multitudinis. Mihi enim satis est, ipsis non satis. Quod cum ille dixisset et satis disputatum videretur, in oppidum ad Pomponium perreximus omnes. Quae etsi mihi nullo modo probantur, tamen Democritum laudatum a ceteris ab hoc, qui eum unum secutus esset, nollem vituperatum. Non quam nostram quidem, inquit Pomponius iocans; Duarum enim vitarum nobis erunt instituta capienda. Verum hoc idem saepe faciamus. Nam et complectitur verbis, quod vult, et dicit plane, quod intellegam;

Aliis esse maiora, illud dubium, ad id, quod summum bonum dicitis, ecquaenam possit fieri accessio. Quid ad utilitatem tantae pecuniae? Non est enim vitium in oratione solum, sed etiam in moribus. Ex quo intellegitur officium medium quiddam esse, quod neque in bonis ponatur neque in contrariis. Cum id fugiunt, re eadem defendunt, quae Peripatetici, verba. Varietates autem iniurasque fortunae facile veteres philosophorum praeceptis instituta vita superabat. Haec et tu ita posuisti, et verba vestra sunt. Nam constitui virtus nullo modo potest nisi ea, quae sunt prima naturae, ut ad summam pertinentia tenebit. Satisne igitur videor vim verborum tenere, an sum etiam nunc vel Graece loqui vel Latine docendus? Vitae bowling autem degendae ratio maxime quidem illis placuit quieta.

Et quidem iure fortasse, sed tamen non gravissimum est testimonium multitudinis. De quibus etsi a Chrysippo maxime est elaboratum, tamen a Zenone minus multo quam ab antiquis; Aeque enim contingit omnibus fidibus, ut incontentae sint. Cyrenaici quidem non recusant; Quid, si reviviscant Platonis illi et deinceps qui eorum auditores fuerunt, et tecum ita loquantur? In eo autem voluptas omnium Latine loquentium more ponitur, cum percipitur ea, quae sensum aliquem moveat, iucunditas. Tibi hoc incredibile, quod beatissimum. Multa sunt dicta ab antiquis de contemnendis ac despiciendis rebus humanis; Ex eorum enim scriptis et institutis cum omnis doctrina liberalis, omnis historia. Quid, quod homines infima fortuna, nulla spe rerum gerendarum, opifices denique delectantur historia?

Ergo ita: non posse honeste vivi, nisi honeste vivatur?

Itaque quantum adiit periculum! ad honestatem enim illum omnem conatum suum referebat, non ad voluptatem. Duo Reges: constructio interrete. Quae quidem vel cum periculo est quaerenda vobis; Minime vero probatur huic disciplinae, de qua loquor, aut iustitiam aut amicitiam propter utilitates adscisci aut probari. Quid, si non sensus modo ei sit datus, verum etiam animus hominis? Nunc de hominis summo bono quaeritur;

Erit enim mecum, si tecum erit.

Cur fortior sit, si illud, quod tute concedis, asperum et vix ferendum putabit? Summum enī bonum exposuit vacuitatem doloris; Itaque ad tempus ad Pisonem omnes. Nam cum Academicis incerta luctatio est, qui nihil affirmant et quasi desperata cognitione certi id sequi volunt, quodcumque veri simile videatur. Ita fit ut, quanta differentia est in principiis naturalibus, tanta sit in finibus bonorum malorumque dissimilitudo. Nihilne te delectat umquam -video, quicum loquar-, te igitur, Torquate, ipsum per se nihil delectat? Claudii libidini, qui tum erat summo ne imperio, dederetur. Nec hoc ille non vidit, sed verborum magnificentia est et

gloria delectatus. Mene ergo et Triarium dignos existimas, apud quos turpiter loquare? Sin ea non neglegemus neque tamen ad finem summi boni referemus, non multum ab Erilli levitate aberrabimus.

Sequitur disserendi ratio cognitioque naturae;

Quid enim ab antiquis ex eo genere, quod ad disserendum valet, praetermissum est? Sunt autem, qui dicant foedus esse quoddam sapientium, ut ne minus amicos quam se ipsos diligant. Dulce amarum, leve asperum, prope longe, stare movere, quadratum rotundum. Bona autem corporis huic sunt, quod posterius posui, similia. An me, inquam, nisi te audire vellem, censes haec dicturum fuisse? P405 Quo studio cum satiari non possint, omnium ceterarum rerum obliti nãhil abiectum, nihil humile cogitant; Quid ei reliquisti, nisi te, quoquo modo loqueretur, intellegere, quid diceret? In omni enim arte vel studio vel quavis scientia vel in ipsa virtute optimum quidque rarissimum est.

Conferam tecum, quam cuique verso rem subicias;

An hoc usque quaque, aliter in vita? Hoc loco discipulos quaerere videtur, ut, qui asoti esse velint, philosophi ante fiant. Parvi enim primo ortu sic iacent, tamquam omnino sine animo sint. An id exploratum cuiquam potest esse, quo modo se hoc habiturum sit corpus, non dico ad annum, sed ad vesperum? Itaque his sapiens semper vacabit.

Sedulo, inquam, faciam.

Nam si quae sunt aliae, falsum est omnis animi voluptates esse e corporis societate. An vero, inquit, quisquam potest probare, quod perceptum, quod. Incommoda autem et commoda-ita enim estmata et dustmata appello-communia esse voluerunt, paria noluerunt. Qui enim existimabit posse se miserum esse beatus non erit. Callipho ad virtutem nihil adiunxit nisi voluptatem, Diodorus vacuitatem doloris. Vide, ne etiam menses! nisi forte eum dicis, qui, simul atque arripuit, interficit.

Vitiosum est enim in dividendo partem in genere numerare.

Hoc unum Aristo tenuit: praeter vitia atque virtutes negavit rem esse ullam aut fugiendam aut expetendam. Ita cum ea volunt retinere, quae superiori sententiae conveniunt, in Aristonem incidunt; Hic nihil fuit, quod quaereremus. -, sed ut hoc iudicemus, non esse in iis partem maximam positam beate aut secus vivendi. Dolere malum est: in crucem qui agitur, beatus esse non potest. At, illa, ut vobis placet, partem quandam tuetur, reliquam deserit. Ergo in gubernando nihil, in officio plurimum interest, quo in genere peccetur. Dulce amarum, leve asperum, prope longe, stare movere, quadratum rotundum. Quicquid enim a sapientia proficiscitur, id continuo debet expletum esse omnibus suis partibus; Quae sunt igitur communia vobis cum antiquis, iis sic utamur quasi concessis;

Ergo instituto veterum, quo etiam Stoici utuntur, hinc capiamus exordium. Atque omnia quidem scire, cuiuscumque modi sint, cupere curiosorum, duci vero maiorum rerum contemplatione ad cupiditatem scientiae summorum virorum est putandum. Quae dici eadem de ceteris virtutibus possunt, quarum omnium fundamenta vos in voluptate tamquam in aqua ponitis. Ipse negat, ut ante dixi, luxuriosorum vitam reprehendendam, nisi plane fatui sint, id est nisi aut cupiant aut metuant. Praeterea et appetendi et refugiendi et omnino rerum gerendarum initia proficiscuntur aut a voluptate aut a dolore. Gracchum patrem non beatiorem fuisse quam fillum, cum alter stabilire rem publicam studuerit, alter evertere. Nunc omni virtuti

vitium contrario nomine opponitur. Sed erat aequius Triarium aliquid de dissensione nostra iudicare.

Itaque e contrario moderati aequabilesque habitus, affectiones ususque corporis apti esse ad naturam videntur.

Eaedem enim utilitates poterunt eas labefactare atque pervertere. Quid enim de amicitia statueris utilitatis causa expetenda vides. Deinde dolorem quem maximum? Ita fit beatae vitae domina fortuna, quam Epicurus ait exiguum intervenire sapienti. Neque solum ea communia, verum etiam paria esse dixerunt. Aufidio, praetorio, erudito homine, oculis capto, saepe audiebam, cum se lucis magis quam utilitatis desiderio moveri diceret. Et nunc quidem quod eam tuetur, ut de vite potissimum loquar, est id extrinsecus; Tu autem, si tibi illa probabantur, cur non propriis verbis ea tenebas? Deque his rebus satis multa in nostris de re publica libris sunt dicta a Laelio. Miserum hominem! Si dolor summum malum est, dici aliter non potest. Sunt etiam turpitudines plurimae, quae, nisi honestas natura plurimum valeat, cur non cadant in sapientem non est facile defendere. Non est igitur voluptas bonum. Quae diligentissime contra Aristonem dicuntur a Chryippo.

Mihi quidem Antiochum, quem audis, satis belle videris attendere. In eo autem voluptas omnium Latine loquentium more ponitur, cum percipitur ea, quae sensum aliquem moveat, iucunditas. Huc et illuc, Torquate, vos versetis licet, nihil in hac praeclara epistula scriptum ab Epicuro congruens et conveniens decretis eius reperietis. Mihi quidem Homerus huius modi quiddam vidisse videatur in iis, quae de Sirenum cantibus finxerit. Explanetur igitur. Zenonis est, inquam, hoc Stoici. Nam si +omnino nos+ neglegemus, in Aristonea vitia incidemus et peccata obliviscemurque quae virtuti ipsi principia dederimus; Ita finis bonorum existit secundum naturam vivere sic affectum, ut optime is affici possit ad naturamque accommodatissime. Et quidem saepe quaerimus verbum Latinum par Graeco et quod idem valeat; Quae autem natura suae primae institutionis oblita est?

Ergo adhuc, quantum equidem intellego, causa non videtur fuisse mutandi nominis. Videmusne ut pueri ne verberibus quidem a contemplandis rebus perquirendisque deterreantur? Totum genus hoc Zeno et qui ab eo sunt aut non potuerunt aut noluerunt, certe reliquerunt. Certe, nisi voluptatem tanti aestimaretis. Si enim ad populum me vocas, eum. Quicquid porro animo cernimus, id omne oritur a sensibus; Quod dicit Epicurus etiam de voluptate, quae minime sint voluptates, eas obscurari saepe et obrui. An eum discere ea mavis, quae cum plane perdidiceriti nihil sciat? Quamquam te quidem video minime esse deterritum. Quam vellem, inquit, te ad Stoicos inclinavisses! erat enim, si cuiusquam, certe tuum nihil praeter virtutem in bonis ducere. Haec non erant eius, qui innumerabilis mundos infinitasque regiones, quarum nulla esset ora, nulla extremitas, mente peragravisset.

Quod autem satis est, eo quicquid accessit, nimium est;

Haec quo modo convenient, non sane intellego. Et non ex maxima parte de tota iudicabis? Suam denique cuique naturam esse ad vivendum ducem. Tum ego: Non mehercule, inquam, soleo temere contra Stoicos, non quo illis admodum assentiar, sed pudore impediior; Non enim, si omnia non sequebatur, idcirco non erat ortus illinc. -, sed ut hoc iudicarem, non esse in iis partem maximam positam beate aut secus vivendi.

Quae diligentissime contra Aristonem dicuntur a Chryippo. Aristoteles, Xenocrates, tota illa familia non dabit, quippe qui valitudinem, vires, divitias, gloriam, multa alia bona esse dicant, laudabilia non dicant. Sed nunc, quod agimus; Te enim iudicem aequum puto, modo quae dicat ille bene noris. Itaque sensibus rationem

adiunxit et ratione effecta sensus non reliquit.